

Umeå universitet
Rektor

Juridiska avdelningen
Marie Stern Wärn
BESLUT

2003-03-11
Reg.nr 31-3715-02

Felaktig antagning till socionomprogrammet vid Umeå universitet

Anmälan

T har anmält Umeå universitet för felaktig antagning till socionomprogrammet vid Umeå universitet. Hon har i anmälan anfört bl.a. följande. Hon sökte till socionomprogrammet i Kramfors som ges genom Umeå universitet. Hon anser att hon blivit utsatt för felaktig antagning. Hon fick information om att av de som sökte till socionomprogrammet i Kramfors skulle de som bodde i Kramfors kommun komma i första hand. Hon fick av antagningsenheten vid Umeå universitet reda på att hon placerats i urvalsgrupp tre, dvs. som boende i någon av de tretton närkommunerna, trots att hon bor i Nyland i Kramfors kommun. De som hade Kramfors som postadress hade däremot hamnat i den första urvalsgruppen. De inblandade aktörerna, Studiecetrum i Kramfors, Umeå universitet och Akademi Norr, är medvetna om felet som begåtts och beklagar. Hon anser att antalet platser på programmet bör utökas, så att de som hamnat i fel urvalsgrupp också får plats på utbildningen.

Utredning

Högskoleverket har anmodat Umeå universitet att yttra sig över anmälan.

Yttrande från Umeå universitet

Umeå universitet har i yttrande anfört bl.a. följande.

Umeå universitet startade höstterminen 2002 en socionomutbildning med utlokaliserade studiegrupper i Kramfors, Arvidsjaur, Lycksele och Vilhelmina. Inför antagningen till denna utbildning beslutade rektor – som ett led i möjligheten att använda lokala urvalsgrunder ("fri kvot") – att tillämpa geografisk förtur, s.k. ortsförtur. Genom ett beklagligt misstag kom denna ortsförtur att endast omfatta respektive *centralort*, inte respektive *kommun* som avsikten naturligtvis var.

Detta misstag erkänner universitetet utan omsvep och har i samarbete med de berörda kommunerna rättat till konsekvenserna av detta misstag. Detta har exempelvis inneburit att T kunnat beredas en plats på utbildningen.

BESLUT

2003-03-11

Reg.nr 31-3715-02

Sid 2

Umeå universitet menar således att den ”felaktiga antagning” som Inger T anmält till Högskoleverket är resultatet av ett beklagligt misstag som kan hänföras till den mänskliga faktorn, men att detta nu är korrigerat.

Bakgrunden till universitetets beslut om ortsförtur – ett sätt att förverkliga ”den öppna högskolan”

Det aktuella ärendet baseras på ett rektorsbeslut, som tillkom mot bakgrund av ett brev som statssekreterare Agneta Bladh skickade ut till universitet och högskolor den 7 december 2001. I detta brev stod bl.a. att högskolorna – som ett led i förverkligandet av propositionen ”Den öppna högskolan” – inför antagningen till höstterminen 2002 skulle ges möjlighet att för ”tio procent av nybörjarplatserna tillämpa andra urvalsgrunder än de nu gängse”. Umeå universitet satte därför tidigt under vårterminen 2002 i gång ett utvecklingsarbete i syfte att ta fram de lokala urvalsgrunder som propositionen och statssekreterarens brev avsåg.

Det första beslutet om lokal urvalsgrund var det ovan refererade rektorsbeslutet, som innebar att ortsförtur skulle få användas för den utlokaliserade socionomutbildningen. Till innehållslig grund för detta ställningstagande låg ”Den öppna högskolans” uttalanden att lokala urvalsgrunder:

- skall möjliggöra för universitet och högskolor att bredda rekryteringen och öppna högskolan för sökande med otraditionell studiebakgrund *samt att*
- universitet och högskolor skall beakta om det finns regionala behov av att utbilda viss typ av arbetskraft.

Innan Umeå universitet fattade detta beslut togs också kontakter med tjänstemän på Utbildningsdepartementet för att försäkra sig om att intentionerna i statssekreterarens brev fortfarande gällde, och svaret på detta var då entydigt ”ja”.

Universitetets styrelse har efter det första rektorsbeslutet fattat beslut om ett mer heltäckande system av lokala urvalsgrunder. I detta beslut blev den geografiska förturen omdefinierad till att avse ”norrlandskommuner med låg utbildningsnivå”. Detta styrelsebeslut har inneburit att det tidigare rektorsbeslutet om geografisk förtur riktad till en viss kommun (ortsförtur) upphört att gälla efter den nyss avslutade antagningen till höstterminen 2002.

Statssekreterarens brev

Högskoleverket har tagit del av det brev som statssekreteraren Agneta Bladh vid Utbildningsdepartementet har skickat till rektorer vid universitet och högskolor (dnr U2001/4706/ST). Av brevet framgår bl.a. följande.

I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) föreslog regeringen ett antal åtgärder som syftar till att bredda rekryteringen till grundläggande högskoleutbildning. [...]

Riksdagens beslut innebär att högskoleförordningen (1993:100) [...] behöver ändras. Jag vill med detta brev informera Er om att det inom Utbildningsdepartementet pågår ett arbete med att se över dessa förordningar. Ambitionen är att de skall finnas tillgängliga i mars 2002.

BESLUT

2003-03-11

Reg.nr 31-3715-02

Sid 3

Enligt planerna kommer förordningsändringarna bl.a. att innebära att högskolorna inför antagningen höstterminen 2002

1. får skyldighet att göra individuella bedömningar av sökandes förutsättningar att tillgodogöra sig sökt utbildning, dvs. pröva sökandes reella kompetens,
2. får möjlighet att för tio procent av nybörjarplatserna tillämpa andra urvalsgrunder än de nu gängse,

/.../

Umeå universitets information om socionomprogrammet

Högskoleverket har inhämtat den information som lämnades på Umeå universitets hemsida om antagningen till socionomprogrammet höstterminen 2002.

Under rubriken "Urvalsregel" anges följande.

Urval sker inom ramen för försöksverksamhet avseende fri kvot. I första hand antas sökande boende på aktuell utbildningsort (Lycksele, Vilhelmina, Arvidsjaur, Kramfors) och som har ett års dokumenterad yrkeserfarenhet från socialt arbete, social omsorg och/eller omvårdnad. Denna urvalsregel gäller under förutsättning att erforderliga beslut fattas.

Anmälaren

T har beretts tillfälle att yttra sig över universitetets yttrande.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterar inledningsvis att T numera är antagen till socionomprogrammet. Högskoleverket finner inte skäl att uttala sig vidare om universitetets agerande i denna del.

Ärendet gäller antagning socionomprogrammet höstterminen 2002. Universitetet har fattat beslut om att vid denna antagning tillämpa urvalsgrunden "ortsförtur" i kombination med viss specifik arbetslivserfarenhet. Socionomprogrammet är ett utbildningsprogram som vänder sig till nybörjare i högskolan. För antagningen till program som vänder sig till nybörjare i högskolan gällde höstterminen 2002 följande bestämmelser.

Om inte alla behöriga sökande till en utbildning kan tas emot skall enligt 4 kap. 3 § högskolelagen (1992:1434) urval göras bland de sökande, varvid hänsyn skall tas till de sökandes meriter. I fråga om utbildningar som vänder sig till nybörjare i högskolan skall lärosätet använda sig av de urvalsgrunder som är uppställda i 7 kap. 12 § högskoleförordningen (1993:100, i dess lydelse 1996:984), vilka är betyg och resultat från högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet. I 7 kap. 16 a och 16 b §§ anges vissa möjligheter att göra avsteg från bestämmelsen i 12 §. Enligt 7 kap. 16 a § kan ett lärosäte hos Högskoleverket begära bl.a. att få tillämpa annan urvalsgrund än de som anges i 12 §. Vidare kan ett lärosäte med stöd av 7 kap. 16 b § i enstaka fall under vissa förutsättningar göra avsteg från urvalsgrunderna i 12 §.

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2003-03-11

Reg.nr 31-3715-02

Sid 4

Högskoleverket kan konstatera att Umeå universitet inte haft rätt att med stöd av dessa bestämmelser tillämpa urvalsgrunden ”ortsförtur” i kombination med viss specifik arbetslivserfarenhet, vid höstantagningen 2002. Som stöd för att ändå göra det har universitetet angivit brevet från statssekreteraren till rektorer vid universitet och högskolor, av vilket framgår att Utbildningsdepartementets ambition har varit att under våren 2002 fatta beslut om ändringar i högskoleförordningen, att tillämpas i samband med höstantagningen 2002. Vid höstantagningen 2002 hade dock de utlovade författningsändringarna ännu inte beslutats. Regeringen har först genom förordningen (2002:761) om ändring i högskoleförordningen (1993:100), som utkom från trycket den 29 oktober 2002, fattat beslut om ändringar i högskoleförordningen. Författningsändringarna trädde i kraft den 1 januari 2003 och skall tillämpas första gången vid antagning till grundläggande högskoleutbildning höstterminen 2003.

Umeå universitet är en myndighet under regeringen. Som sådan kan den enligt bestämmelser i 8 kap. regeringsformen besluta om föreskrifter, i detta fall om urvalsgrunder, endast efter uttryckligt bemyndigande i förordning. Eftersom något sådant bemyndigande inte beslutats inför höstantagningen 2002, borde universitetet inte ha tillämpat urvalsgrunden ”ortsförtur” redan då. Umeå universitet kan därför inte undgå kritik för sitt agerande.

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom i närvaro av verksjuristen Christian Sjöstrand efter föredragning av verksjuristen Marie Stern Wärn.

Annica Lindblom

Marie Stern Wärn

Kopia till:

T